

УДК: 371.13 : 364

Спивак Ярослав Олегович,

кандидат педагогічних наук, доцент, докторант державного вищого навчального закладу “Донбаський державний педагогічний університет”, 84116, Донецька область, м. Слов'янськ, вул. Г. Батюка, 19, тел.: (050) 326 90 18, e-mail: sgpi@slav.dn.ua

ORCID: 0000-0001-8829-2236

Спивак Ярослав Олегович,

кандидат педагогических наук, доцент, докторант государственного высшего учебного заведения “Донбасский государственный педагогический университет”, 84116, Донецкая область, г. Славянск, ул. Г. Батюка, 19, тел.: (050) 326 90 18, e-mail: sgpi@slav.dn.ua

ORCID: 0000-0001-8829-2236

Spivak Yaroslav Olegovich,

Doctor of Philosophy in pedagogy, associate professor, doctoral student at the higher educational institution “Donbass state pedagogical university”, 84116, Donetsk region, Sloviansk, Str. G. Batiuka, 19, tel.: (050) 326 90 18, e-mail: sgpi@slav.dn.ua

0000-0001-8829-2236

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЯК ПРІОРИТЕТ УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Анотація. У статті проаналізовано категорію “професійна компетентність соціального педагога” в сучасних вітчизняних і зарубіжних дослідженнях та впровадження компетентнісного підходу в системі професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів. Перехід до компетентнісного підходу в освіті означає переорієнтацію змісту з процесу на результат освіти, а результатом формування професійної компетентності є здатність спеціаліста відповідати динамічним умовам і запитам ринку праці. Система професійної підготовки соціальних педагогів передбачає єдність, взаємозумовленість, неперервність і наступність функціонування системних і структурних компонентів, що є необхідною умовою професійно-особистісного формування фахівця, доповнення і поглиблення професійної підготовки, забезпечення можливості навчання упродовж життя, переходу фахівця на новий, вищий

рівень професійної компетентності, варіативності і можливості інтенсифікації цих переходів.

Ключові слова: освіта, компетенція, професійна компетентність, соціальний педагог, категорія, професіоналізм.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ СОЦИАЛЬНОГО ПЕДАГОГА КАК ПРИОРИТЕТ УСПЕШНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ САМОРЕАЛИЗАЦИИ

Аннотация. Проанализированы категория “профессиональная компетентность социального педагога” в современных отечественных и зарубежных исследованиях и внедрение компетентностного подхода в системе профессиональной подготовки будущих социальных педагогов. Переход к компетентностному подходу в образовании означает переориентацию содержания с процесса на результат образования, а результатом формирования профессиональной компетентности является способность специалиста отвечать динамичным условиям и запросам рынка труда. Система профессиональной подготовки социальных педагогов предполагает единство, взаимообусловленность, непрерывность и преемственность функционирования системных и структурных компонентов, что является необходимым условием профессионально-личностного формирования специалиста, дополнения и углубления профессиональной подготовки, обеспечения возможности обучения на протяжении жизни, перехода специалиста на новый, более высокий уровень профессиональной компетентности, вариативности и возможности интенсификации этих переходов.

Ключевые слова: образование, компетенция, профессиональная компетентность, социальный педагог, категория, професіоналізм.

PROFESSIONAL COMPETENCE OF THE SOCIAL TEACHER AS A PRIORITY FOR SUCCESSFUL PROFESSIONAL SELF-FULFILLMENT

Abstract. The category “professional competence of social pedagogue” is analyzed in modern domestic and foreign researches and introduction of a competent approach in the system of professional training of future social pedagogues. The transition to a competent approach in education means reorienting the content from the process to the result of education, and the result of the formation of professional competence is the ability of a specialist to meet the dynamic conditions and demands of the labor market. The system of professional training of social educators involves the unity, interdependence and continuity of the system functioning and structural components, which is a prerequisite for the professional-personal formation of a specialist, supplementing and deepening vocational training, ensuring the possibility of lifelong learning, the transition of a specialist to a new, higher level of professional competence, variation and possibilities of intensification of these transitions.

Keywords: education, competence, professional competence, social teacher, category, professionalism.

Постановка проблеми. В сучасних умовах процес професійної освіти набуває особливого значення як фактор розвитку суспільства через професійний розвиток кожної особистості, що перетворюється в процес придбання суб'єктом освіти досвіду діяльності з метою досягнення професійно та соціально значущих компетентностей (компетенцій). Відтак саме компетентнісний підхід є ефективною методологією побудови практико-орієнтованої освіти в ХХІ ст.

В умовах соціально-економічних перетворень в Україні та вибору європейського вектора розвитку значно актуалізується значущість соціальної сфери сучасного українського соціуму. Відповідно посилюються вимоги до професійної підготовки фахівців соціальної сфери, зокрема соціальних педагогів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зазначимо, що проблемі професійної підготовки соціальних педагогів приділяється значна увага дослідників. Загалом проблема професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів знайшла своє відображення в наукових положеннях теорії соціальної педагогіки І. Звереві, М. Галагузова, А. Капської, Л. Коваль, І. Липського, А. Мудрик, А. Рижанові, Л. Штефан [1]; соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в різних соціумах досліджена О. Безпалько, Г. Лактіоною, В. Оржиховською, Ю. Поліщук, С. Савченко, В. Тесленко [1]. Питанням професійної підготовки майбутнього фахівця соціальної сфери присвячено праці вітчизняних науковців Р. Вайно-

ли, Л. Міщик, В. Поліщук, В. Сорочинської, С. Харченко та ін. [2], загальнотеоретичні питання професійної підготовки та змісту професійної освіти досліджували науковці А. Алексюк, В. Андрущенко, В. Безпалько, Р. Вайнола, В. Галузинський, М. Євтух, Л. Завацька, І. Зверева, І. Зязюн, А. Капська, О. Карпенко, Т. Левченко, Л. Міщик, Н. Ничкало, В. Поліщук, Т. Семигіна, І. Трубавіна, Н. Чернуха [3; 4]; дослідженням процесу формування професійних умінь займалися: А. Бойко, С. Гончаренко, І. Іванова та ін. [5].

Проблеми компетентнісного підходу як пріоритетного сегменту професійної підготовки фахівців досліджували такі українські науковці: В. Болотов, В. Серіков, А. Овчарук, О. Пометун, О. Локшина, О. Савченко, С. Трубачова, Л. Паращенко та ін. [6]. Осмислення засадничих питань взаємозв'язку компетенцій та компетентностей, розроблення вимог до компетентності та їх вимірювання відображено в працях зарубіжних і вітчизняних учених Дж. Равена, А. Хуторського [7], Н. Бібік, Л. Ващенко, І. Єрмакова, О. Локшиної, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пометун, О. Савченко [8].

В основі методології компетентнісного підходу у вищій освіті знаходиться концептуальне положення щодо необхідності зміни традиційного репродуктивного навчання творчо-дієвим, яке повинне сприяти не тільки оволодінню знань, умінь, навичок, а й особистісному розвитку студентської молоді, формуванню системи соціокультурних потреб, самоактуалізації та самоздійсненню особистості. Концептуальна сут-

ність означеного підходу полягає у наданні студенту можливості оволодіти чітко визначеною системою професійних компетенцій, у використанні специфіки діяльнісного та особистісно-орієнтованого підходу на протигагу знаннево-орієнтованому підходу як умови покращення якості підготовки фахівціві модернізації вищої освіти.

Варто зазначити, у сучасному освітньому середовищі України процес реформування системи вищої освіти пов'язаний з розробленням і впровадженням компетентнісного підходу в систему професійної підготовки фахівців. Якісним показником функціонування системи вищої професійної освіти є формування професійної компетентності майбутнього спеціаліста. Метою та результатом освітнього процесу стає формування компетентності, що відображає результати навчання, шкалу цінностей, систему мотивації до певного виду діяльності, спілкування, поведінку, а також соціально-моральні норми, особистісні характеристики спеціаліста та його взаємодію із соціальним середовищем.

Метою статті є аналіз категорії “професійна компетентність соціального педагога” у сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідженнях.

Виклад основного матеріалу. Поліпарадигмальний характер соціально-педагогічної діяльності зумовлює застосування досить великої кількості наукових підходів до організації підготовки соціальних педагогів. Змістом університетської підготовки майбутніх соціальних педагогів є створення умов для становлення соціально та професійно компетентної

особистості, основними з них визначаємо наступні: акмеологічні, особистісні, особистісно-орієнтовані, діяльнісні, системні, компетентнісні.

Діагностика сучасного стану професійної підготовки соціальних педагогів свідчить, що теоретичні напрацювання розробки та впровадження компетентнісного підходу у систему професійної освіти недостатньо використовуються для подолання суперечностей між постійно зростаючими вимогами суспільства до рівня професійної компетентності соціальних педагогів і реальним рівнем їх професійної підготовленості; між сферами професійної діяльності соціальних педагогів та визначеним напрямом їх професійної освіти; між потребою суспільства в підвищенні престижу суб'єктів соціально-педагогічної діяльності і їх недостатньою професійною компетентністю; між постійним розширенням сфер, функцій, запровадженням інноваційних технологій професійної соціально-педагогічної діяльності і традиційно-репродуктивним характером функціонування системи професійної підготовки фахівців, між реальними можливостями навчальних закладів і новими освітніми потребами суб'єктів освітнього процесу, споживачів освітніх послуг [9, с. 82].

На думку більшості дослідників і практиків, перехід до компетентнісного підходу в освіті означає переорієнтацію змісту з процесу на результат освіти, а результатом формування професійної компетентності є спроможність (здатність) спеціаліста відповідати динамічним умовам і запитам ринку праці, воло-

діти відповідним потенціалом для практичного розв'язання професійних проблем, пошуку свого професійного "Я" в соціальній структурі суспільства [3, с. 34–42]. Зокрема, І. Зімня зазначає, що стратегічний напрямок модернізації змісту освіти орієнтовано на "компетентність" і "компетенції" [10].

Узагальнюючи досвід сучасних науковців, доречно стверджувати, що під компетентністю доцільно розуміти комплексну інтегровану рису особистості, яка визначає рівень особистісного розвитку та професійної підготовки, що складається у цьому процесі. Ця якісна характеристика особистості передбачає не тільки структуровані набори знань, вмій, навичок, але й відношення, творчі здібності та аналітичне мислення, що дозволяють особистості студента виявляти, ідентифікувати та вирішувати незалежно від контексту проблеми, характерні для певної сфери діяльності. Компетентність побудована на комбінуванні взаємовідповідних пізнавальних відношень та практичних цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, всього того, що можна мобілізувати для активної діяльності випускника сучасного вузу [6, с. 45].

Поняття "компетентність" в умовах сьогодення знаходиться в епіцентрі сучасної соціально-педагогічної науки і практики, оскільки розкриває якісно нові перспективирозуміння значення освіти, життєвих результатів освітньої діяльності. В основі концепції компетентності лежить ідея формування компетентної людини та фахівця, який має не лише необхідні знання, професіона-

лізм, високі моральні якості, а й уміє діяти адекватно у відповідних ситуаціях, застосовуючи ці знання і беручи на себе відповідальність за певну діяльність [11, с. 38]. Компетентність ставить високі вимоги до самостійності особистості, її вміння брати на себе відповідальність, здатності діяти конструктивно, раціонально, гнучко, активно, творчо; до оптимістичної самовіддачі життю, здатності поєднувати свою особистісну самореалізацію з умовами життя в соціумі.

Динамічний та суперечливий характер розвитку сучасного суспільства ставить свої вимоги до успішної інтеграції особистості, вимагає дедалі більше зусиль самої людини і передбачає розвиток загальноособистісної компетентності. Сьогодні тільки та особистість може повноцінно діяти у суспільстві, яка здатна зробити самостійний вибір, прийняти самостійне рішення. Ці та інші обставини соціального функціонування людини зумовлюють потребу в оволодінні сучасними компетенціями, які дають можливість реалізувати в житті пізнавальний, духовно-моральний, творчий, комунікативний та естетичний потенціали розвитку особистості. У процесі творчості життя найповніше розкриваються природа та цінність компетентності, в якій відображаються когнітивні, операційно-технологічні, мотиваційні, етичні, соціальні та поведінкові аспекти. Компетентність розкриває міру включеності індивіда в активну дію, здатність ефективно розв'язувати проблемну ситуацію життя, мобілізуючи при цьому знання, уміння, досвід, цінності. Компетентність не

зводиться ні до знань, ні до навичок; її можна розглядати як можливість установлення зв'язку між знанням і ситуацією, як здатність знайти, виявити процедуру (знання і дію), що підходять для розв'язання проблеми [12, с. 102–103].

Дослідження проблеми компетентності особистості у сучасній теорії і практиці більшою мірою пов'язані з вивченням феномену професійної компетентності. Аналіз сучасного розуміння різними вченими професійної компетентності дозволяє розглядати її як: сукупність знань та умінь, які визначають результативність професійної праці [13]; комплекс професійних знань і професійних значущих особистісних якостей [14]; прояв єдності професійної та загальної культури особистості [7].

Розрізняючи терміни “компетентність” і “компетенція”, В. Краєвський і А. Хуторський пояснюють, що компетенція означає коло питань, в яких людина обізнана й має досвід, а компетентність — це поєднання відповідних знань і здібностей у певній сфері діяльності, що дають змогу ефективно діяти в ній [7, с. 56]. Функції компетенцій в освіті відображають соціальне замовлення на підготовку молоді, є умовою реалізації особистісних смислів навчання, є міжпредметними елементами змісту освіти, дають змогу пов'язати теоретичні знання з їх практичним використанням; становлять інтегральні характеристики якості професійної підготовки фахівців.

Система професійної підготовки соціальних педагогів передбачає єдність, взаємозумовленість,

неперервність і наступність функціонування системних (ціннісний, змістовий, функціональний, технологічний, професійно-особистісний, нормативно-правовий, діяльнісний, діагностично-корекційний) і структурних (допрофесійний, різнорівневий професійний і післядипломний) компонентів, що є необхідною умовою професійно-особистісного формування фахівця, доповнення і поглиблення професійної підготовки, забезпечення можливості навчання упродовж усього життя, переходу фахівця на новий, вищий рівень професійної компетентності, варіативності і можливості інтенсифікації цих переходів [15, с. 12].

Переважає більшість дослідників поняття “компетентність” розглядає як дослідну категорію, що характеризує людину як суб'єкт професійної діяльності, її здатність успішно виконувати свої професійні повноваження. Змістовий аналіз результатів теоретичних і практичних досліджень проблеми професійної компетентності соціального педагога свідчить про варіативність у розумінні сутності, підходах до визначення, визначенні структури, технологій її формування у студентів — майбутніх соціальних педагогів. Наведемо визначення професійної компетентності різними авторами-дослідниками з метою визначення спільних і відмінних характеристик цього феномену.

Професійну компетентність соціального педагога визначають як сукупність взаємопов'язаних якостей особистості, що передбачає досконале володіння теоретичними знаннями та практичними навичками, вміння застосовувати їх у процесі

професійної діяльності, здатність творчо вирішувати проблеми, нести відповідальність за наслідки своєї діяльності, а також професійне зростання шляхом постійного розвитку, самовдосконалення та самоосвіти [2; 14–16].

Професійна компетентність є не лише невід'ємною складовою процесу соціалізації (трудова стадія, професійна соціалізація) особистості, а й показником успішності її перебігу. Розвиток професійної компетентності — це активний процес, що триває протягом трудового життя людини; розгортається послідовно у відповідності з професійним становленням особистості, на кожному етапі професійного розвитку фахівця, набуваючи нових форм. Професійна компетентність у своєму формуванні проходить низку етапів: професійна адаптація, професійна ідентифікація, професійна індивідуалізація та професійна персоніфікація [13].

Аналіз результатів досліджень з означеної проблеми професійної компетентності показує, що поки термін “компетентність” у професійній педагогіці отримав завершене теоретичне оформлення у загальнопедагогічному розумінні, здебільшого вживається в тих випадках, коли йдеться про достатньо високий рівень кваліфікації та професіоналізму фахівця. Однак специфіка соціально-педагогічної діяльності висуває свої специфічні вимоги до формування професійної компетентності соціального педагога.

Варто зазначити, що професійна компетентність соціального педагога — важлива складова професіоналізму, яка включає знання й еруди-

цію, проявляється в успішному вирішенні професійних завдань і дає змогу людині бути обізнаною в питаннях певної галузі суспільної діяльності, кваліфіковано вирішувати проблеми своєї професійної діяльності. Означений феномен передбачає наявність тих якостей особистості, котрі дають можливість діяти відповідально та самостійно. Важливим аспектом розуміння теоретичного змісту поняття компетентності є те, що вона є не засвоєнням певного набору знань, професійних навиків із певної спеціальності, а є поєднанням останніх із розвиненими конкретними здібностями та якостями особистості, конкретними компетенціями, котрі в сукупності будуть сприяти ефективності професійної діяльності фахівця соціальної сфери [8, с. 282–283].

Важливим завданням функціонування системи професійної підготовки спеціалістів соціальної сфери є формування не просто системи спеціальних знань, умінь і навичок фахівця (соціального педагога), а формування саме системи (певного комплексу) компетенцій як інтегративної системи з урахуванням специфіки професійної діяльності (соціально-педагогічної діяльності в соціумі). Компетентність висуває високі вимоги до самостійності особистості соціального педагога, до його вміння брати на себе відповідальність, здатності діяти конструктивно, раціонально, гнучко, активно, творчо; оптимістичної самовіддачі життю, здатності поєднувати свою індивідуальність з умовами життя.

Висновки. Таким чином, на основі аналізу позицій науковців-до-

слідників проблеми компетентнісного підходу, проблем професійної компетентності спеціаліста можна зробити висновок, що професійна компетентність соціального педагога — це загальна здатність і готовність, яка ґрунтується на знаннях, вміннях, здібностях, цінностях, ставленні та досвіду, які дають можливість, використовуючи соціально-педагогічні технології роботи з клієнтом, вирішувати професійні завдання у типових і нестандартних ситуаціях у процесі професійної практики. Упровадження компетентнісного підходу у процес професійної підготовки соціальних педагогів означає формування комплексу професійних компетенцій фахівця — загальнотеоретичних і практико-орієнтованих, що, безперечно, стають основою, пріоритетним вектором успішної професійної самореалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Енциклопедія освіти* / Академія пед. наук України [гол. ред. В. Г. Кремень]. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
2. *Поліщук В. А.* Теорія і методика професійної підготовки соціальних педагогів в умовах неперервної освіти: дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 / В. А. Поліщук. — Тернопіль, 2006. — 454 с.
3. *Інтеграція* виховних впливів суспільства в сучасному освітньому середовищі : монографія / Н. М. Чернуха; Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. — Луганськ : Альма-матер, 2006. — 302 с.
4. *Карпенко О.* Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: науково-методичний та організаційно-технологічний аспекти : [монографія] / О. Карпенко. — К. : Коло ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2007. — 374 с.
5. *Гончаренко С. У.* Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. — К. : Либідь, 1997. — 376 с.
6. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*: Бібліотека з освітньої політики / [Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина, О. В. Овчарук, Л. І. Парашенко] ; за заг. ред. О. В. Овчарук. — К. : К.І.С., 2004. — 112 с.
7. *Хуторский А. В.* Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированного образования / А. В. Хуторский // Народное образование. — 2003. — № 2. — С. 55–61.
8. *Національний освітній глосарій: вища освіта* / [авт.-уклад.: І. І. Бабин, Я. Я. Болюбаш, А. А. Гармаш та ін.]; за ред. Д. В. Табачника і В. Г. Кременя. — К. : ТОВ "Вид. дім "Плеяди", 2011. — 100 с.
9. *Рудь М. В.* Формування професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів у системі професійної підготовки у ВНЗ / М. В. Рудь // Вісн. ЛНУ ім. Тараса Шевченка. — 2010. — № 9 (196). — С. 266–272.
10. *Зимняя И. А.* Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании / И. А. Зимняя. — М., 2004. — 42 с.
11. *Шевченко Г. П.* Концептуальна сутність компетентнісного підходу: європейський вимір / Г. П. Шевченко // Реалізація компетентнісного підходу у вищій школі України: матеріали методологічного семінару. — К. : Пед. думка, 2009. — С. 121–130.
12. *Тараненко І.* Розвиток життєвої компетентності та соціальної інтеграції:

- досвід європейських країн // Кроки до компетентності та інтеграції у суспільство; за ред. І. Єрмакова. — К.: Контекст, 2000. — 336 с.
13. Гук О. Ф. Формування естетичної культури студентів вищих навчальних закладів / О. Ф. Гук // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету: зб. наук. ст.; редкол. І. П. Аносов (голов. ред.) та ін. — Мелітополь: Мелітополь, 2011. — Вип. 7. — С. 98–103. — (Серія: Педагогіка).
 14. Карпова Л. Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Л. Г. Карпова. — Харківський держ. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків, 2004. — 295 с.
 15. Докторович М. О. Професійна компетентність соціального педагога / М. О. Докторович // Вісн. Глухівського ДПУ. — 2010. — Вип. 15. — С. 64–69.
 16. Кузь В. Г. Вища школа і система компетенцій педагога / В. Кузь // Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України: матеріали методологічного семінару. — К.: Пед. думка, 2009. — С. 282–288.

REFERENCES

1. *Entsyklopediia Osvity* [Encyclopedia of Education] (2008). Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
2. *Polischuk V. A.* (2006). Theory and Methodology of Professional Training of Social Teachers in the Context of Continuous Education. Doctoral dissertation (Pedagogy). Ternopil [in Ukrainian].
3. *Chernukha N. M.* (2006). *Intehratsiia Vykhovnykh Vplyviv Suspilstva v Suchasnomu Osvitniomu Seredovyschi: Monohrafiia* [Integration of Educational Influences of Society in the Contemporary Educational Environment: a Monograph]. Luhansk: Alma mater. [in Ukrainian].
4. *Karpenko O.* (2007). *Profesiina Pidhotovka Sotsialnykh Pratsivnykiv v Umovakh Universytetskoï Osvity: Naukovo-Metodychnyi ta Orhanyzatsiino-Tekhnolohichniy Aspekty: Monohrafiia* [Professional Training of Social Workers in the Context of University Education: Scientific-Methodological and Organizational-Technological Aspects: a Monograph]. Kyiv: Kolo [in Ukrainian].
5. *Honcharenko S. U.* (1997). *Ukrainskyi Pedahohichnyi Slovnyk* [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
6. *Bibik N. M., Vaschenko L. S., Lokshyna O. I., Ovcharuk O. V., Paraschenko L. I.* (2004). *Kompetentnistnyi Pidkhid u Suchasni Osviti: Svitovyi Dosvid ta Ukrainski Perspektyvy* [The Competency-Based Approach in Contemporary Education: World Experience and Ukrainian Prospects]. In *Biblioteka z Osvitnoi Polityky* [Library of Educational Policy]. Kyiv: K.I.S [in Ukrainian].
7. *Khutorskoi A. V.* (2003). *Kliuchevyie Kompetentsii kak Komponent Lichnostno-Orientirovannogo Obrazovaniia* [Core Competencies as a Component of Personality-Centered Education]. *Narodnoie Obrazovaniie*, 2, 55–61 [in Russian].
8. *Babyn I. I., Boliubash Ya., Harmash A. A.* and others. (2011). *Natsionalnyi Osvitnii Hlosarii: Vyscha Osvita* [National Educational Glossary: Higher Education]. Kyiv: TOV Vydavnychyi Dim Pleiady [in Ukrainian].
9. *Rud M. V.* (2010). *Formuvannia Profesiinoi Kompetentnosti Maibutnikh Sotsialnykh Pedahohiv u Sustemi Profesiinoi Pidhotovky u VNZ* [Formation of Professional Competence

- of Future Social Teachers within the System of Professional Training in Tertiary Institutions]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka*. 9 (196), 266–272 [in Ukrainian].
10. *Zimniaya I. A.* (2004). *Kliuchevyie Kompetentnosti kak Resultativno-Tselevaia Osnova Kompetentnostnogo Podkhoda v Obrazovanii* [Core Competencies as an Outcome-Objective Basis of the Competency-Based Approach in Education]. Moscow [in Russian].
 11. *Shevchenko H. P.* (2009). *Kontseptualna Sutnist Kompetentnistnoho Pidkhodu: Yevropeyskyi Vymir* [The Conceptual Essence of the Competency-Based Approach: the European Dimension]. In *Implementation of the Competency-Based Approach in Higher School of Ukraine: Proceedings of the Methodological Seminar*. (p. 121–130). Kyiv: Pedahohichna Dumka [in Ukrainian].
 12. *Taranenko I.* (2000). *Rozvytok Zhyttievoi Kompetentnosti ta Sotsialnoi Intehratsii: Dosvid Yevropeyskykh Krain* [Development of Life Competence and Social Integration: Experience of European Countries]. In *Kroky do Kompetentnosti ta Intehratsii u Suspilstvo* [Steps toward Competence and Integration into Society]. Kyiv: Kontekst [in Ukrainian].
 13. *Huk O. F.* (2011). *Formuvannia Estetychnoi Kultury Studentiv Vyschykh Navchalnykh Zakladiv* [Development of Aesthetical Culture in Students of Higher Education Institutions]. *Naukovyi Visnyk Melitopolskoho Derzhavnogo Pedahohichnoho Universytetu*. Series: *Pedagogy*. 7, 98–103 [in Ukrainian].
 14. *Karpova L. H.* (2004). *Formation of professional Competence of the General School Teacher*. PhD dissertation (Pedagogy). H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv [in Ukrainian].
 15. *Doktorovych M. O.* (2010). *Profesiina Kompetentnist Sotsialnoho Pedahoha* [Professional Competence of the Social Teacher]. *Visnyk Hlukhivskoho DPU*. 15, 64–69 [in Ukrainian].
 16. *Kuz V. H.* (2009). *Vyscha Shkola i Sistema Kompetentsii Pedahoha* [Higher School and the System of Competencies of the Educator]. In *Embodiment of European Experience in the Competency-Based Approach in Higher School of Ukraine: Proceedings of the Methodological Seminar*. (p. 282–288). Kyiv: Pedahohichna Dumka [in Ukrainian].